

5. januára 2020

2. nedeľa po Vianociach - Rok A

Sirachovec 24, 1-2. 8-12

Prepis komentára biblistu Fernanda Armelliniho, nerevidovaný autorom

Dnes nám liturgia opäť ponúka prológ z Evanjelia podľa Jána, ktorý sme už počuli na vianočnej svätej omši a bol komentovaný aj na videu, takže tí, ktorí si chcú opäť vypočuť výklad tohto úryvku evanjelia, môžu sa obrátiť na video z Vianoc.

<https://www.youtube.com/watch?v=l0KIJMZrbGI>

Dnes som si myslel, že duchovné posolstvo dnešného sviatku vyzdvihnem z prvého čítania, ktoré je vzaté z *Knihy Sirachovcov*, knihy, ktorá bola veľmi obľúbená v židovskej tradícii a hojne čítaná v prvotnej cirkvi.

Kto bol *Ben Sirach* alebo *Sirach*?

Bol to učiteľ múdrosti, ktorý žil v Jeruzaleme na začiatku 2. storočia pred n. l. Otvoril v Jeruzaleme školu, aby vzdelával mladých ľudí v múdrosti Izraela.

Ben Sirachovec bol múdry človek, a keď v Biblii hovoríme o *múdrosti*, nemáme na mysli erudíciu, kultúru, technické a vedecké poznatky... Múdry bol človek, ktorý konal rozumne, ktorý sa vedel správne rozhodovať v živote; preto nielen v Izraeli, ale na celom starovekom Blízkom východe sa nič necenilo viac ako *múdrosť*, lebo ten, kto sa vedel správať za každých okolností a v každej dobe ako pravý človek, ten bol múdry.

Pamätáme si, ako sa táto múdrosť pestovala na starovekom Blízkom východe: jeden z *Jóbových* priateľov, *Elifaz*, pochádzal z *Temanu*, čo bola krajina, kde sa múdrosť cenila viac ako perly.

Spomeňme si teda na slávny Šalamúnov sen tam na gabonských výšinách, keď mu Boh povedal: "*Šalamún, spýtaj sa ma, čo chceš.*" Šalamún neváhal, nežiadal bohatstvo, víťazstvo nad nepriateľmi, slávu, úspech... Šalamún žiadal múdrosť.

Kniha Múdrosti mu na pery vkladá dôvody, prečo sa tak rozhodol:

"*Neporovnával som ju ani s neoceniteľným drahokamom, lebo všetko zlato je v porovnaní s ňou ako kúsok piesku a striebro má pred ňou hodnotu bahna. Miloval som ju viac ako zdravie a krásu, dal som jej prednosť pred rovnakým svetlom, pretože nádhera, ktorá z nej vychádza, nezaniká a spolu s ňou mi prichádzali všetky dobré veci.*"

Bohatstvo, česť a šťastný život sú výsledkom života vedeného múdrosťou, ktorá je darom od Boha, uzatvára Šalamún:

"*aj ten najdokonalejší z ľudí, zbavený múdrosti, by bol považovaný za nič.*"

Kde získať túto múdrosť, ktorá vedie život človeka? Už tu by sme mohli nájsť aplikáciu na náš vlastný život... máme záujem o múdrosť?

To znamená, či vieme žiť, dať zmysel našej existencii, alebo sa stiahneme do reality tohto sveta a odložíme hľadanie hodnôt, na ktorých

cieľ, zmysel celého nášho života? Čo robíme v tomto svete?

Ak túto otázku odstránime, zriekneme sa toho, čo nás charakterizuje ako ľudí, ktorí žijú podľa múdrosti.

Kde nájsť tento poklad?

O čom snívali jeruzalemskí mladíci v Ben Sirachovcovej dobe? Myslím, že ich snom bolo ísť študovať do Atén, kde by sa mohli naučiť filozofiu stoikov a epikurejcov, alebo do Alexandrie, kde by mohli rozjímať o alexandrijskom majáku, ktorý bol jedným z

sedem divov sveta, potom veľká knižnica, ktorá zhromažďovala všetku múdrosť.

Snom jeruzalemských mladíkov bolo určite ísť študovať, učiť sa múdrosti v týchto slávnych mestách.

Sirachovec vo svojej knihe nikdy nepohŕda múdrosťou prítomnou medzi pohanmi, ale chce, aby si jeho žiaci uvedomili, že v ich národe je vyššia múdrosť, *Múdrosť, ktorú im dal Boh*.

Ľudia hľadajú múdrosť, ale ak táto múdrosť pochádza od Boha, je ním zjavená, potom je to múdrosť, na ktorú možno skutočne stavať svoj život.

Ako Boh ponúkol tento dar?

Ponúkol ju ako prvý pri stvorení, v skutočnosti stvoril všetky veci s múdrosťou; pripomíname si to v *knihe Genezis*.

"Boh videl, že všetko, čo stvoril, je krásne."

Urobil to múdro, s úmyslom, dobre pripravil dom pre svoje deti.

Hovorí *Kniha prísloví*:

"Pán založil zem múdro, každé stvorenie má miesto v jeho pláne". Keďže tento vesmír je stvorený s múdrosťou, človek ho môže pochopiť a porozumieť plánu, ktorý má Boh so stvorením a človekom, kráľom tohto stvorenia.

Kto je ten, kto pochopil túto múdrosť?

Vedec skúma zákony, ktoré riadia stvorenie, a jeho cieľom je dať stvorenia do služieb človeka; krásne, čo robí, ale ak nie je veriaci, nebude sa zaujímať o múdrosť, to znamená, že nebude hľadať Stvoriteľov zámer, stvorenia mu nebudú hovoriť o Bohu a jeho láske, bude sa snažiť užívať si ich a to je jeho úloha, úloha vedca.

Nie vedec, ale kontemplatívny človek vie pochopiť posolstvo lásky, ktoré mu Otec na nebesiach poslal prostredníctvom krásy svojich stvorení, ktoré múdro stvoril.

Kto objaví zámer, ktorý má so svetom, objaví aj múdrosť, s akou ho stvoril! Spomíname si, čo hovorí *Kniha prísloví*, keď *"stanovil hranice mora... keď položil základy zeme..."* Múdrosť ho sprevádzala ako remeselníka.

Je to Múdrosť, ktorú vidíte objať Stvoriteľa na úžasnej freske v Sixtínskej kaplnke v okamihu, keď Stvoriteľ stvára prvého človeka; všimnite si, ako ľavou rukou objíma dievča... je to múdrosť, s ktorou

stvoril všetky stvorenia.

Jazyk stvorenia, každý ho môže počuť a rozumieť mu, nie je tajomný.

Žalm 19 hovorí:

"Nebesá rozprávajú o Božej sláve, dielo jeho rúk ohlasuje obloha, po celej zemi sa šíri ich ohlasovanie a až na kraj sveta ich posolstvo".

Človek však musí mať jemné ucho, aby dokázal načúvať tomuto jazyku, a práve kontemplatívny človek ho zachytí.

Starí ľudia boli možno ľudskejší ako my, keď vedeli načúvať piesni hviezd, milostnému dialógu hviezd, v knihe proroka Barucha: *"ten, kto posielal svetlo (Stvoriteľ) a ono beží, on ho volá a ono*

Poslúcha s chvením, hviezdy žiaria na svojich strážnych stanovištiach a radujú sa, volá ich a ony odpovedajú".

Tu sú tie hviezdy, ktoré presne dodržiavajú poriadok, ktorý im dal Stvoriteľ, a žiaria radosťou pre toho, kto ich stvoril; krásny je tento poetický obraz, blikanie hviezd číta tento kontemplatívny človek ako hymnus radosti Stvoriteľovi, ktorý ich stvoril.

Jób v 12. kapitole hovorí:

"Pýtajte sa zvierat a ony vás poučia, vtákov na nebi a oni vás poučia, plazov na zemi a oni vás poučia, morských rýb a ony vám povedia." Koľko slovies jazyka, stvorenia hovoriaceho v podobe vtákov, v plazoch, v morských rybách...

Ako môžete pri toľkých učiteľoch nepochopiť, že to všetko urobila ruka Pána? Toto je pozvanie pre nás: prijmite múdrosť, s ktorou Boh stvoril všetky stvorenia, a potom budeme vedieť, ako sa zaradiť do tohto stvorenia!

Teraz si vypočujme, ako nám Sirachovec predstavuje múdrosť, a to nie argumentáciou, ale jej personifikáciou, a keďže v hebrejčine sa múdrosť nazýva "Hohmah" a je ženského rodu a v gréčtine "Sophia" je tiež ženského rodu, predstavuje múdrosť ako ženu, ktorá vie, že je krásna, príťažlivá, a keďže je príťažlivá, chce upútať pozornosť všetkých, chce byť prijatá ako nevesta, ako tá, ktorá môže urobiť šťastným život tých, ktorí ju prijmú do svojich domovov.

Počúvame:

Múdrosť chváli samu seba, uprostred svojho ľudu ohlasuje svoju slávu. V zhromaždení Najvyššieho otvára ústa, pred jeho zástupmi ohlasuje svoju slávu.

Uprostred svojho ľudu je vyvýšená, vo svätom zhromaždení je obdivovaná.

V množstve vyvolených nachádza svoju chválu, medzi blahoslavenými je požehnaná.

Múdrosť je krásne dievča, komu sa ponúkne za ženu?

Text nám to hovorí na ľud Izraela, ktorý sa nazýva: "zhromaždenie Najvyššieho", "jeho zástupy", "sväté zhromaždenie", "zástup vyvolených", "požehnaný ľud".

Títo ľudia sú príjemcami múdrosti, ktorá pochádza z neba a je oveľa vyššia ako múdrosť aténskych alebo alexandrijských filozofov.

Kniha Sirachovec vznikla v čase, keď sa helenistická kultúra šírila po celom svete, vyučovala sa vo všetkých školách a dokonca aj mladí muži v Jeruzaleme boli v nebezpečenstve, že sa ňou nechajú zvestiť.

V tejto múdrosti, ktorá sa vyučovala v helénskejších školách, bolo veľa krásnych vecí, ale aj veľa temných a negatívnych stránok; Sirachovec chce svojich žiakov varovať pred nebezpečenstvom prenikania pohanských morálnych propozícií do ich svedomia, pred modláorskymi predstavami o svete a živote. Obávajú sa, že sa tak zamilujú do helenistickej múdrosti, že zavrhnú múdrosť vyvoleného národa.

Pri opise Šalamúnovho zamilovania sa do múdrosti sa posvätný autor dokonca uchyluje k terminológii eros, ktorá je v gréckej Biblii veľmi zriedkavá.

Šalamún hovorí:

"Je to tá, ktorú som miloval a o ktorú som sa usiloval od mladosti, túžil som po tom, aby sa stala mojou nevestou, zamiloval som sa do jej krásy".

Presvedčenie, ktoré chce Sirachovec vštepiť svojim žiakom, znie: len tí, ktorí sa hlásia k múdrosti svätých kníh Izraela, sú potom schopní rozoznať, čo je dobré a krásne v gréckej a rímskej kultúre.

Najprv sa musíš zamilovať do tejto nevesty, ktorá je múdrosťou Izraela, potom budeš schopný oceniť aj krásu ostatných dievčat, ale nestatíš pre ne hlavu, pretože si úplne spojený s múdrosťou Izraela. Povedal by som, že toto posolstvo je pre nás dnes veľmi aktuálne, a preto sa ho chytáme.

Je toľko múdrostí, toľko koncepcií života, ktoré sa dnes prezentujú ako krásne, príťažlivé, a je veľa ľudí, ktorí sa nimi nechajú zvestiť, sú ochotní, a to je to nebezpečenstvo, objavujú krásne veci v múdrostiach, ktoré sú okolo nich, budhizmus, hinduizmus, moslimizmus, ktoré majú toľko humanizujúcich aspektov... V čom je to nebezpečenstvo?

Aby pre túto múdrosť stratili rozum a zabudli na tú múdrosť, s ktorou možno od detstva spájali svoj život.

Múdrosť evanjelia je pre nás kresťanov tá pravá; ako je možné, že nad takouto múdrosťou strácame rozum a sme schopní sa dokonca od múdrosti evanjelia odlúčiť?

Presne to sa stáva v manželskej láske, únava z manželského vzťahu, ťažkosti vo vzťahu k bratom a sestrám vo viere, neschopnosť udržať si živý záujem o poklad, ktorý nám bol odovzdaný... človek neobjavil, neuvedomil si, že dostal poklad - možno aj kvôli nešťastnému podaniu múdrosti evanjelia - vtedy mnohých priťahuje iná múdrosť, iný humanizmus a múdrosť, ktorá by mala viesť ich život, odkladajú, zanedbávajú, zabúdajú, odkladajú. A tak ak si človek neudržiava záujem o túto nevestu, ktorá je múdrosťou evanjelia, potom ho v živote priťahujú iné záujmy.

Potom, čo sa predstavila vybraným ľuďom, ktorí mali to šťastie, že mohli uvažovať o kráse tejto múdrosti, sa ujala slova.

Počúvajte, čo nám hovorí:

Stvoriteľ vesmíru mi dal príkaz, ten, ktorý ma stvoril, mi dal postaviť stan a povedal mi: Postav si stan v Jákobovi a vezmi si za dedičstvo Izrael.

Pred vekmi, od počiatku, ma stvoril, po celú večnosť nezlyhám.

Svätý stánok pred ním som slúžil, a tak som sa usadil na Sione. V meste, ktoré miluje, ma usadil a v Jeruzaleme je moja moc.

Zapustil som korene uprostred slávneho ľudu, v Pánovom podiele je moje dedičstvo. V zhromaždení svätých som sa usadil.

Múdrost', toto nádherné dievča, nám teraz hovorí, za koho je vydatá: za izraelský ľud.

Boh ponúkol svoju múdrost' všetkým národom, ale iba Izrael si uvedomil, aká je krásna, a prijal ju.

Múdrost' sa tu stotožňuje s *Tórou*, Božím slovom, ktoré Boh adresoval svojmu ľudu.

Tóra pochádza z hebrejského slovesa "Yarah", ktoré znamená vystreliť šíp, teda ukázať správny smer, správny smer v živote, ktorý vás vedie k cieľu, k sebarealizácii.

Škoda, že "hattà" znamená minúť cieľ!

Človek sa zameriava na cieľ hromadenia peňazí... v živote sa minul cieľom, je to hriech!

Človek sa usiloval o úspech, o kariéru za každú cenu, dokonca podvádzať, to je hriech... minul cieľ!

Tóra ukazuje správny smer, tu je múdrost', ktorá ak ťa vezme za ruku, dovedie ťa k cieľu, a Božia múdrost' sa usadila ako nevesta v Izraeli.

Ben Sirachovec je synom tohto ľudu, ktorý nachádza viditeľné vyjadrenie múdrosti v samotnom *zvitku zákona*.

V skutočnosti je tento zvitok pre Izraelitu oveľa viac ako hmotný predmet, ako kniha, a vidíme to aj dnes, keď sa v synagóge vyťahuje "*zvitok Tóry*" "*z Aron kódeš*" - "*svätej archy*" - všetci vstávajú, potom sa skláňajú, spievajú od radosti a snažia sa toho zvitku dotknúť, pobožkať ho.

Láska k tejto neveste, ktorú predstavuje "*zvitok Zákona*", je ešte jasnejšie viditeľná v sviatku zvanom "*Simchat Tóra*", t. j. "*radosť z Tóry*". Slávi sa na jeseň hneď po "*sviatku chát*", je to deň, keď sa končí liturgický rok, v ktorom sa čítala celá Tóra; ráno sa v synagóge číta najprv posledná kapitola *Knihy Deuteronomium*, knihy, ktorá uzatvára Tóru, a potom sa číta prvá kapitola *Knihy Genezis*, pretože sa začína nový liturgický rok.

Vtedy sa začína spev, tanec, pri ktorom sa objímajú *zvitky Tóry*, ako keď ženích objíma svoju nevestu, a potom zhromaždenie nezostáva v synagóge, ale vychádza do ulíc, kde tancuje, spieva a v náruči drží *zvitok Tóry*.

Ten, kto číta úryvok z *Deuteronomium* alebo úryvok z *Knihy Genezis*, ak je muž, sa nazýva "*hattana Tóra*", čo znamená "*ženích Tóry*"; ak je to žena, nazýva sa "*kalata Tóra*", t. j. nevesta Tóry.

Najkrajším obrazom nežnosti, ktorú táto múdrosť udeľuje svojmu ľudu, je práve obraz manželskej lásky, veď žalmista v *Žalme 119* hovorí: "*Ako milujem tvoj zákon, Pane, keby tvoj zákon nebol mojou rozkošou, bol by som sa stratil vo svojej biede, - ako ženích, ktorý mal šťastie nájsť si nádhernú ženu - keby som ťa vo svojom živote nebol stretol, môj život by nemal zmysel*".

Na tomto mieste si však kladieme otázku: Obsahovala Tóra daná Izraelu naozaj všetku Božiu múdrosť? Ukázala sa v celej svojej kráse? Odpoveď je nie!

Boh mal úplný prejav svojej múdrosti nie v knihe, ale v osobe; je to osoba, o ktorej nám hovorí dnešný úryvok z evanjelia: zjavenie Božej múdrosti je v Ježišovi z Nazareta.

Prišiel, aby nám zjavil všetku lásku nebeského Otca, všetku krásu Božej tváre, tej tváre, ktorú sme my znetvorili svojimi predstavami, svojimi obrazmi Boha, ktoré dokonca vzbudzovali strach, nie!

Ježiš z Nazareta je múdrosť, ktorá nám zjavuje Božiu tvár, a je vtelenou múdrosťou, teda úspešným človekom; už nemusíme pozeráť do knihy, aby sme pochopili múdrosť, krásu tejto múdrosti... Keď kontemplujeme Ježiša z Nazareta, kontemplujeme nádheru Božej múdrosti!

Práve túto múdrosť sme teraz pozvaní prijať, pretože nás vedie k plnej realizácii nášho života, umožňuje nám stať sa a žiť ako Božie deti.